

ФІНАНСОВА ТА НЕФІНАНСОВА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Демко Роман Романович

аспірант кафедри обліку і аудиту,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Сучасні умови господарювання вимагають від керівників підприємств не лише забезпечення фінансової стабільності, але й демонстрації соціальної та екологічної відповідальності. Тому інтегрована звітність є важливим інструментом комунікації між бізнесом і зацікавленими сторонами, поєднуючи фінансову та нефінансову інформацію, формуючи цілісне уявлення про створення вартості підприємства у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі.

В Україні процес переходу до інтегрованої звітності перебуває на етапі становлення, що зумовлює потребу адаптації міжнародних стандартів до національних особливостей обліку, управління та звітності. Незважаючи на наявність окремих ініціатив провідних компаній та регуляторних органів, системного підходу до впровадження інтегрованої звітності на підприємствах поки що немає.

Інтегрована звітність є наслідком еволюційного розвитку корпоративної звітності, який розпочався з фінансових звітів та розширився за рахунок нефінансових компонентів – соціальних, екологічних, управлінських показників. Основою концепції інтегрованої звітності є ідея поєднання фінансових результатів із факторами, що впливають на створення вартості підприємства.

Перші підходи до формування інтегрованої звітності з'явилися на початку 2000-х років через посилення уваги суспільства до питань сталого розвитку. Важливу роль мали міжнародні ініціативи, зокрема Global Reporting Initiative (GRI) – міжнародна незалежна організація зі стандартизації, яка допомагає підприємствам, урядам та іншим організаціям зрозуміти та повідомити про свій вплив на такі питання, як зміна клімату, права людини та корупція, яка започаткувала системний підхід до звітування про сталий розвиток. Також Міжнародна рада з інтегрованої звітності, що у 2013 р. представила концептуальну основу інтегрованої звітності.

«Інтегрована звітність – це стисла комунікація про те, як стратегія, управління, діяльність і перспективи підприємства сприяють створенню вартості протягом часу». Її головна відмінність від фінансової звітності полягає у фокусі на взаємозв'язках між фінансовими та нефінансовими показниками, а також у врахуванні шести типів капіталу:

фінансового, виробничого, інтелектуального, людського, соціального та природного [2].

Важливим є синтез інформації, що дозволяє об'єднати кількісні та якісні аспекти діяльності підприємства. Такий підхід сприяє підвищенню прозорості управлінських процесів і довіри з боку інвесторів та інших стейкхолдерів.

IIRC у 2013 р. представила Міжнародну концептуальну основу інтегрованої звітності, а в 2021 р. оновила її, узгодивши з вимогами IFRS Foundation. Концепцією передбачено, що звітність має відображати створення вартості підприємства через взаємодію фінансового, виробничого, інтелектуального, людського, соціального та природного капіталів [9].

Важливим етапом розвитку стало об'єднання IIRC та SASB (Sustainability Accounting Standards Board) у 2021 р. у нову організацію – Value Reporting Foundation, яка згодом увійшла до складу IFRS Foundation. Це сприяло появі нових стандартів IFRS S1 «Загальні вимоги до розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком» та IFRS S2 «Розкриття інформації, пов'язаної з кліматом», що стали основою для гармонізації нефінансового звітування у світі [8].

Європейська Комісія у 2022 р. ухвалила Директиву про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD), яка зобов'язує великі підприємства та публічні компанії складати інтегровану або нефінансову звітність за стандартами ESRS (European Sustainability Reporting Standards) [5]. Ці документи визначають структуру, принципи та показники для розкриття інформації щодо впливу діяльності компаній на економіку, довкілля і суспільство.

На міжнародному рівні інтегрована звітність поступово стає стандартом ведення бізнесу для провідних компаній. понад 1800 організацій у світі (зокрема Unilever, Coca-Cola Hellenic, BMW, Philips) публікують інтегровані звіти [7].

Перевагами інтегрованої звітності є підвищення прозорості, формування довіри інвесторів, залучення стейкхолдерів до процесу управління, а також покращення стратегічного планування. Проте, як зазначають аналітики, основний виклик відсутність єдиного підходу до вимірювання нефінансових показників і недосконалість систем внутрішнього контролю [6].

В Україні на нормативному рівні поки що відсутній окремий законодавчий документ із вимогами до складання такої звітності. Проте низка нормативно-правових актів створює основу для розвитку цього процесу. Зокрема, у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачили можливість складання додаткових форм звітності для задоволення інформаційних потреб користувачів [1].

В останні роки активізувалася діяльність українських компаній щодо підготовки інтегрованих (нефінансових) звітів. На рівні керівників підприємств поступово зростає усвідомлення важливості нефінансової інформації як інструменту підвищення репутаційного капіталу, привабливості для інвесторів та конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Першими підприємствами, де запровадили інтегровану звітність, є ДТЕК, МХП, Нафтогаз України, Кернел, Укрнафта тощо. Зокрема, у «Нафтогаз України», «ДТЕК», «Метінвест» – публікують інтегровані або нефінансові звіти відповідно до стандартів GRI чи рекомендацій IIRC. У звіті ДТЕК за 2023 р. інтегровані дані про фінансові результати з екологічними показниками викидів CO₂, рівнем безпеки праці та показниками енергоефективності [4]. Це свідчить про поступову інституціалізацію інтегрованої звітності в корпоративному секторі.

Станом на 2025 р. понад 40 великих українських підприємств щорічно публікують нефінансові або інтегровані звіти, здебільшого добровільно. Активну роль у цьому процесі відіграють міжнародні партнери, зокрема Програма розвитку ООН (UNDP) та Global Compact Network Ukraine, які проводять освітні заходи та конкурси «Лідери сталого бізнесу» для популяризації стандартів GRI [3].

Незважаючи на позитивну динаміку, є низка перепон, що стримують поширення інтегрованої звітності в Україні. До них належать:

- недостатня законодавча визначеність поняття та вимог до інтегрованої звітності;
- відсутність методичних рекомендацій щодо поєднання фінансової та нефінансової інформації;
- низький рівень обізнаності менеджменту та бухгалтерських служб про переваги інтегрованої звітності;
- відсутність кваліфікованих кадрів для підготовки звітів такого типу;
- недостатня цифровізація процесів обліку та аналізу.

Очікується, що впродовж найближчих років великі підприємства, компанії з державною участю та банки будуть зобов'язані оприлюднювати нефінансову інформацію відповідно до європейських стандартів. Це створює передумови для переходу до інтегрованої звітності, яка дозволяє об'єднати в єдину систему показники ефективності діяльності, сталого розвитку та впливу на середовище.

Інтегрована звітність є ключовим інструментом підвищення прозорості, підзвітності та ефективності комунікації між підприємством і його зацікавленими сторонами. Її формування ґрунтується на синтезі фінансової та нефінансової інформації, що забезпечує комплексне відображення створення, збереження й використання цінності підприємства в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективах.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*, (40), ст. 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Свічкарь Н. М., Кобець Є. М. Впровадження інтегрованої звітності як нової моделі управління бізнесом. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-57>
3. UNDP Ukraine. *Business and Human Rights Report 2022*. Київ. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-06/UNDP-UA-BHRReport-ENG_0.pdf
4. ДТЕК. (2023). *Інтегрований звіт 2023*. URL: <https://dtek.com>
5. European Commission. *Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*. Official Journal of the EU. 2022. URL: https://finance.ec.europa.eu/regulation-and-supervision/financial-services-legislation/implementing-and-delegated-acts/corporate-sustainability-reporting-directive_en
6. EY. *Global Reporting and Transparency Survey 2024*. London: Ernst & Young. URL: <https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-uk/about-us/documents/ey-uk-2024-transparency-report.pdf>
7. GRI. 2024. *Sustainability Disclosure Database*. Global Reporting Initiative.
8. IFRS Foundation. 2023. *IFRS S1 and S2 Sustainability Disclosure Standards*. London. URL: <https://www.ifrs.org/projects/completed-projects/2023/general-sustainability-related-disclosures/>
9. International Integrated Reporting Council. *The International Integrated Reporting Framework 2021*. London. URL: <https://integratedreportingsa.org/ircsa/wp-content/uploads/2021/01/International-IR-Framework-2021-with-changes-highlighted.pdf>